

Αθήνα, 13 Ιανουαρίου 2015

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Θέμα: Περισσότερο από το 1/3 του πληθυσμού σε διπλή παγίδα φτώχειας και χρέους

Περισσότερο από το 1/3 του πληθυσμού βρίσκεται σε διπλή παγίδα φτώχειας και χρέους καθώς από τη μια μειώνεται το διαθέσιμο εισόδημα σε επίπεδα κάτω του ορίου φτώχειας, και από την άλλη συσσωρεύονται υποχρεώσεις οι οποίες είναι αδύνατο να εξυπηρετηθούν ομαλά.

Αυτό προκύπτει από τα αποτελέσματα της έρευνας «ΕΙΣΟΔΗΜΑ – ΔΑΠΑΝΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ 2014» του ΙΜΕ-ΓΣΕΒΕΕ.

Τα στοιχεία αποτυπώνουν με τον πιο ανάγλυφο τρόπο ότι τα ελληνικά νοικοκυριά αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες στην αντιμετώπιση των καθημερινών υποχρεώσεων, και ότι οι επιπρόσθετες επιβαρύνσεις που επιβλήθηκαν μέσα στο 2014 αποψίλωσαν κάθε προοπτική ανάσχεσης της αρνητικής πορείας που είχε διαμορφωθεί με την εξισορρόπηση των δημοσιονομικών μεγεθών. Η απουσία νομοθετικών ρυθμίσεων για τη μη άρση των πλειστηριασμών, η αύξηση του φόρου ακινήτων και οι κατασχέσεις καταθέσεων για ληξιπρόθεσμες οφειλές που συνεχίστηκαν έχουν τροφοδοτήσει ένα νέο κύμα ανασφάλειας και μείωσης της εγχώριας ζήτησης.

Καταδεικνύεται επίσης ότι παγιώνεται η τάση που οδηγεί τα νοικοκυριά σε χαμηλότερη κατανάλωση και υποβαθμισμένη ποιότητα ζωής, σε υπερσυσσώρευση ιδιωτικού χρέους (άλλωστε σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία το σύνολο του ιδιωτικού χρέους ανέρχεται πλέον στα 180 δις, ενώ οι ληξιπρόθεσμες οφειλές προς δημόσιο είναι αγγίζει τα 100 δις) και σε εντεινόμενη ανασφάλεια ως προς τις μελλοντικές προσδοκίες.

Σύμφωνα με την έρευνα:

- 1) Πάνω από 3 στα 10 νοικοκυριά δηλώνουν ότι διαβιούν με ετήσιο οικογενειακό εισόδημα που βρίσκεται στην κατώτερη εισοδηματική κλίμακα (<10,000€). Το ποσοστό είναι πιο υψηλό στις κατηγορίες νοικοκυριών με 2 και 4 μέλη.
- 2) Το 93,7% των νοικοκυριών παρουσίασε σημαντική μείωση των εισοδημάτων μετά το ξέσπασμα της κρίσης, με σαφέστατη την τάση διεύρυνσης της ανισότητας.
- 3) Το 46,9% του πληθυσμού δήλωσε ότι το οικογενειακό εισόδημα δεν επαρκεί για την κάλυψη των αναγκών και το 55% του πληθυσμού δήλωσε ότι χρειάστηκε επιπρόσθετους μη ίδιους πόρους (δανεισμό από συγγενείς- φίλους, τραπεζικό δανεισμό, εκποίηση περιουσιακών στοιχείων, ενεχυροδανειστήριο).
- 4) Το 35,9 % των νοικοκυριών, δηλαδή πάνω από 1 εκ. νοικοκυριά έχουν στην οικογένεια ένα τουλάχιστο άτομο σε ανεργία. Από αυτό το ποσοστό μόνο το 8,9% λαμβάνει επίδομα ανεργίας.
- 5) Είναι απογοητευτικό το γεγονός ότι οι συντάξεις αποτελούν για το 52% των νοικοκυριών την κυριότερη πηγή εισοδήματος. Το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 42% το 2012.

- 6) **Η συσσώρευση των οικονομικών υποχρεώσεων των νοικοκυριών μέσα στο 2014 συνεχίστηκε και διευρύνθηκε οριακά σε σχέση με το προηγούμενο έτος.** Περισσότερα από 1 στα 3 νοικοκυριά βρίσκονται στο όριο καθυστέρησης πληρωμών προς το δημόσιο, ταμεία Δ.Ε.Κ.Ο., τράπεζες, δάνεια κ.λ.π, λόγω αδυναμίας πληρωμής.
- 7) Το 42,5% των νοικοκυριών διατηρεί αρνητικές προσδοκίες ως προς την δυνατότητά του να καλύψει βασικές υποχρεώσεις το επόμενο έτος (Πίνακας 4). Το 35,4% θεωρεί ότι δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις φορολογικές υποχρεώσεις το επόμενο έτος.
- 8) Σημαντική αύξηση, παρά τη μείωση της συνολικής πιστωτικής επέκτασης, σημείωσε η χρήση του πλαστικού χρήματος για την κάλυψη των υποχρεώσεων του νοικοκυριού. Η χρήση πιστωτικής κάρτας αυξήθηκε από το 15,8% το 2012 στο 25,4% το 2014.
- 9) Ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι τα νοικοκυριά αύξησαν την ιδιωτική τους δαπάνη για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, λόγω της αύξησης της ιδιωτικής συμμετοχής και της μείωσης της δημόσιας δαπάνης στην υγεία (στη μοναδική κατηγορία στην οποία υπήρξε θετικό ισοζύγιο δαπάνης).
- 10) Μέσα στο 2014, πάνω από το 54% νοικοκυριών κλήθηκε να πληρώσει περισσότερο από 500 ευρώ για φόρο ακινήτων. Το αντίστοιχο ποσοστό το 2013 ήταν 46,8%. Τρία στα δέκα νοικοκυριά εκφράζουν φόβο ότι θα χάσουν το σπίτι τους εξ αιτίας τόσο των συσσωρευμένων υποχρεώσεων όσο και των επιπρόσθετων επιβαρύνσεων (δανειακών, φορολογικών και άλλων).

Η συγκεκριμένη έρευνα εντάσσεται στις ετήσιες τακτικές έρευνες του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ σε συνεργασία με την εταιρία MARC AE. Έγινε σε **δείγμα 1025 αντιπροσωπευτικών νοικοκυριών** στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας το Δεκέμβρη του 2014. Στόχος, η καταγραφή των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στο εισόδημα, τις δαπάνες των νοικοκυριών, στη ζήτηση καθώς και η αποτύπωση της στάσης των νοικοκυριών σχετικά με την ποιότητα διαβίωσης και τις φορολογικές και άλλες οικονομικές υποχρεώσεις.

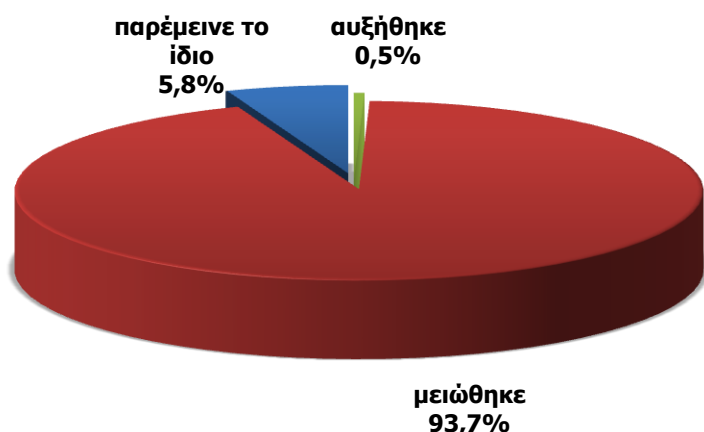
Περισσότερα στοιχεία για την έρευνα στο www.gsevee.gr

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΠΟΡΕΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

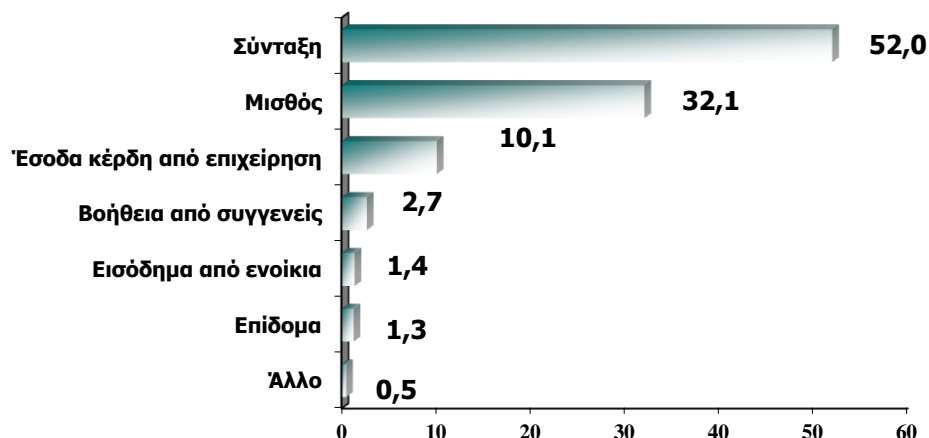
- Με βάση τα στοιχεία της έρευνας, το 93,7% των νοικοκυριών παρουσίασε σημαντική μείωση των εισοδημάτων μετά το ξέσπασμα της κρίσης (πίνακας 1). Πάνω από 3 στα 10 νοικοκυριά δηλώνουν ότι **διαβιούν με ετήσιο οικογενειακό εισόδημα που βρίσκεται στην κατώτερη εισοδηματική κλίμακα (<10,000€)**. Θα πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι η παραπάνω διαπίστωση έρχεται να προστεθεί στις αυξητικές τάσεις ανισότητας που αποτυπώνονται σε μια σειρά από διεθνείς και εγχώριες μελέτες (ΟΟΣΑ, EUROSTAT, ΕΛΣΤΑΤ), όπου η Ελλάδα βρισκόταν το 2013 στη 2^η χειρότερη θέση στην Ευρώπη ως προς το συντελεστή ανισότητας Gini. Ιδιαίτερα ευάλωτες παρουσιάζονται οι οικογένειες που βρίσκονται στα αστικά κέντρα και οικογένειες που έχουν ένα τουλάχιστον άνεργο στο νοικοκυριό.

Πίνακας 1- Το οικογενειακό εισόδημα μετά το ξέσπασμα της κρίσης

- Σε σχέση με το προηγούμενο έτος (2013) σχεδόν τα $\frac{3}{4}$ των νοικοκυριών αναφέρουν ότι έχουν υποστεί μειώσεις μέσα στο 2014, γεγονός που καταδεικνύει ότι τα εισοδήματα συνεχίζουν την καθοδική τους πορεία. Η Δυτ. Ελλάδα, Πελοπόννησος και Ιόνια κατέχουν τη θλιβερή πρωτιά σε αυτήν την κατηγορία (78,4%).
- Το 46,9% του πληθυσμού δήλωσε ότι το οικογενειακό εισόδημα δεν επαρκεί για την κάλυψη των αναγκών και το 55% του πληθυσμού δήλωσε ότι χρειάστηκε επιπρόσθετους μη ίδιους πόρους (δανεισμό από συγγενείς- φίλους, τραπεζικό δανεισμό, εκποίηση περιουσιακών στοιχείων, ενεχυροδανειστήριο).
- Το 35,9 % των νοικοκυριών, δηλαδή πάνω από 1 εκ. νοικοκυριά έχουν στην οικογένεια ένα τουλάχιστο άτομο σε ανεργία. Από αυτό το ποσοστό μόνο το 8,9% λαμβάνει επίδομα ανεργίας. Περισσότεροι από 1 εκ. πολίτες έχουν μείνει ακάλυπτοι για τον κίνδυνο της ανεργίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι το σχεδόν 3 στους 4 ανέργους (74,7%) βρίσκονται σε κατάσταση μακροχρόνιας ανεργίας, γεγονός που αποτελεί βόμβα για την παραγωγική δυναμική της χώρας.
- Συνολικά, η συνεισφορά των μισθών και εσόδων από κέρδη και περιουσία στο οικογενειακό εισόδημα μειώνεται κατακόρυφα μέσα στην κρίση. Είναι αξιοσημείωτο ότι **οι συντάξεις αποτελούν για το 52% των νοικοκυριών την κυριότερη πηγή εισοδήματος**. Τα ποσοστά αυτά ήταν στις προηγούμενες μετρήσεις 42,3% (2012) και 48,6% (2013). Η επιχειρηματική δραστηριότητα συνεισφέρει σημαντικά μόνο στο 10,1% των νοικοκυριών, εικόνα απογοητευτική για την παραγωγική δυναμική και τις προοπτικές απασχόλησης (πίνακας 2). Η κατάσταση στα αστικά κέντρα, όπου ζει η πλειονότητα του εργατικού δυναμικού δεν είναι καθόλου διαφορετική. Με βάση τη συγκεκριμένη εικόνα, είναι απαραίτητη μια πολιτική που θα έχει στον πυρήνα της την έννοια του κοινωνικού μισθού (παροχή κοινωνικών αγαθών σε είδος), ώστε τα νοικοκυριά να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις δυσκολίες της κρίσης. Κάθε κυοφορούμενη νέα μείωση των συντάξεων θα ήταν καταστροφική αφού με βάση αυτά τα στοιχεία μπορεί να πυροδοτήσει ένα νέο κύκλο ύφεσης.
- 6 στα 10 νοικοκυριά τοποθετούν την ικανότητα αξιοπρεπούς διαβίωσης σε ένα επίπεδο εισοδήματος που ανέρχεται τουλάχιστον στα 1000-1500 €.

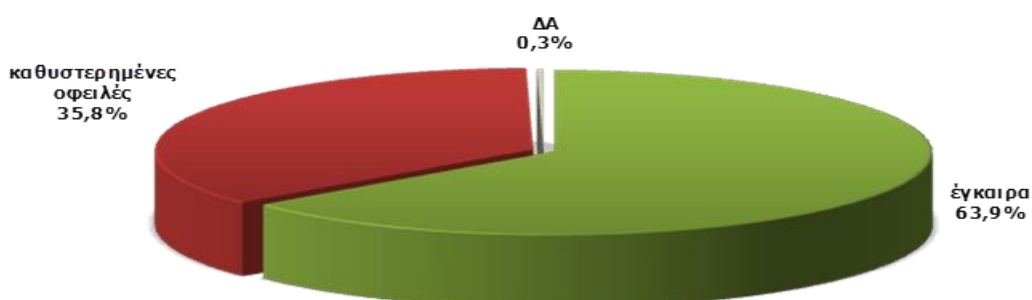
Πίνακας 2- Βασική πηγή εισοδήματος

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

- Η συσσώρευση των οικονομικών υποχρεώσεων των νοικοκυριών μέσα στο 2014 συνεχίστηκε. Περισσότερα από 1 στα 3 νοικοκυριά βρίσκονται στο όριο καθυστέρησης πληρωμών προς το δημόσιο, ταμεία Δ.Ε.Κ.Ο., τράπεζες, δάνεια κ.λ.π, λόγω αδυναμίας (35,8% -Πίνακας 3). Ιδιαίτερα εκτεθειμένα στην παγίδα ιδιωτικού χρέους είναι τα πολυμελή νοικοκυριά (45,7%) και τα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια (47,2%).
- Συνολικά το 27,6% των νοικοκυριών έχει οφειλές προς την εφορία, εκ των οποίων μόνο το ¼ έχει κάνει αίτηση για υπαγωγή στις 72-100 δόσεις. Αντίστοιχα, ασφαλιστικές εισφορές δηλώνει ότι οφείλει το 13,2%, εκ των οποίων μόνο ¼ έχουν κάνει αίτηση υπαγωγής στις 72-100 δόσεις. Παρά την αρχική αισιοδοξία, είναι προφανές ότι η εισαγωγή του μέτρου των 72-100 δόσεων δεν έφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα.
- Το 38,4% του πληθυσμού έχει οικονομικές υποχρεώσεις προς τις τράπεζες. Η μεγαλύτερη έκθεση στον τραπεζικό δανεισμό παρουσιάζεται στο νομό Αττικής (43,7%). Το 38,3% όσων χρωστούν έχουν προχωρήσει σε ρύθμιση των οφειλών.
- Σημαντική αύξηση, παρά τη μείωση της συνολικής πιστωτικής επέκτασης, σημείωσε η χρήση του πλαστικού χρήματος για την κάλυψη των υποχρεώσεων του νοικοκυριού (η χρήση πιστωτικής κάρτας αυξήθηκε από 15,8% το 2012 στο 25,4% το 2014). Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει μια πραγματική ανάγκη των νοικοκυριών να μεταθέτουν σημαντικό μέρος των χρεών στο μέλλον, καθώς οι πολλές οικονομικές υποχρεώσεις δεν μπορούν να καλυφθούν με τα διαθέσιμα εισοδήματα. Τούτο οδηγεί σε μετακύλιση δημόσιων χρεών των νοικοκυριών από το δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα.
- Περίπου 400,000 νοικοκυριά αναγκάστηκαν να ρευστοποιήσουν περιουσιακά στοιχεία για ανταποκριθούν στις τρέχουσες ανάγκες τους..

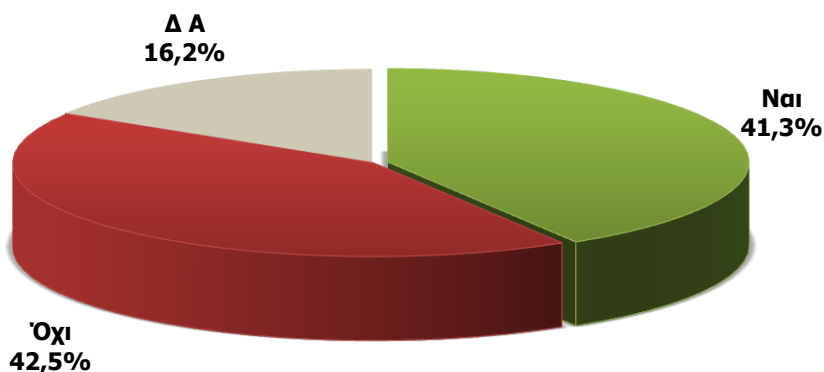
Πίνακας 3- Καθυστερημένες οφειλές

ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ- ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ- ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ

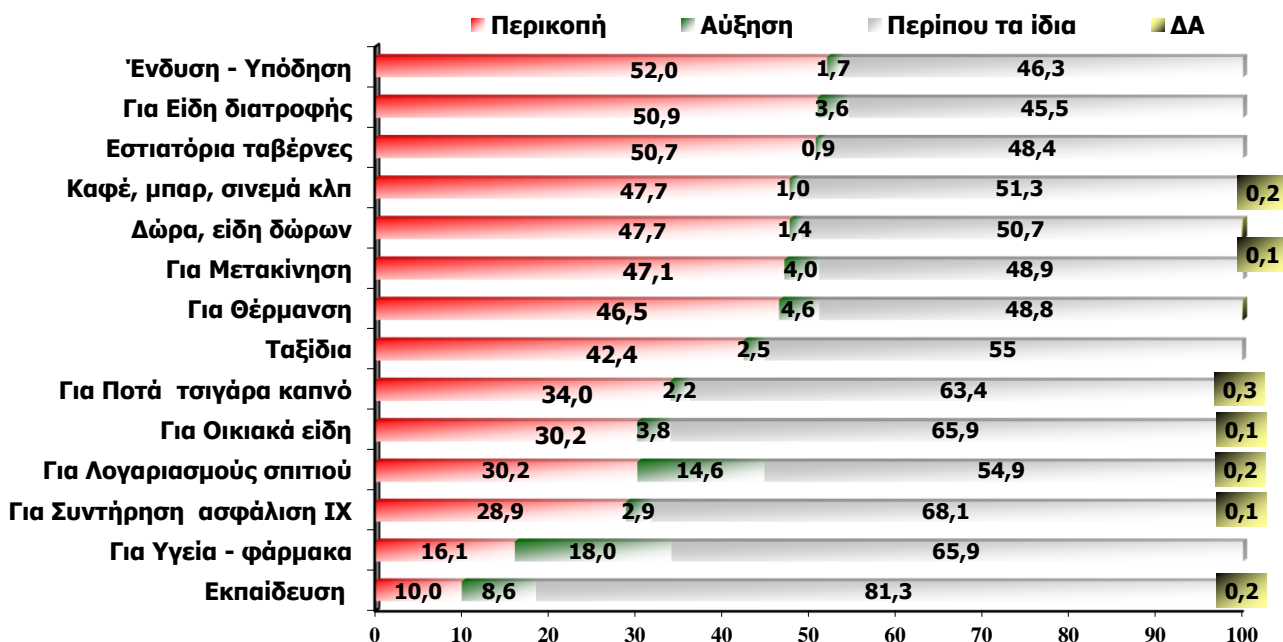
- Το 42,5% των νοικοκυριών είναι απαισιόδοξο ως προς την δυνατότητά του να καλύψει βασικές υποχρεώσεις το επόμενο έτος (Πίνακας 4). Είναι παγιωμένο και εξαιρετικά ανησυχητικό το φαινόμενο ότι παρά τις τελευταίες ρυθμίσεις, πάνω από 1 στα 3 νοικοκυριά αδυνατούν να εκπληρώσουν τις φορολογικές του υποχρεώσεις. Τα νοικοκυριά βρίσκονται ταυτόχρονα στη δίδυμη παγίδα χρέους και φτώχειας.

Πίνακας 4- Προσδοκία για την κάλυψη των υποχρεώσεων έτους 2014

- Συνεχίζονται οι περικοπές στην κατανάλωση το 2014 (σε σχέση με το 2013) λόγω της περαιτέρω συρρίκνωσης του διαθέσιμου εισοδήματος – Πάνω από τα μισά νοικοκυριά έχουν κάνει περικοπές στις δαπάνες ειδών διατροφής, ενώ το 52%, περιορίσει τις δαπάνες για ένδυση – υπόδηση και περίπου το 50% έχει περιορίσει τις εξόδους για ψυχαγωγία. Είναι χαρακτηριστικό ότι πάνω του 45% των νοικοκυριών έχει κάνει περικοπές στις δαπάνες για θέρμανση και μετακινήσεις.
- Ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι τα νοικοκυριά αύξησαν την ιδιωτική τους δαπάνη για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, λόγω της αύξησης της ιδιωτικής συμμετοχής και της μείωσης της δημόσιας δαπάνης στην υγεία (στη μοναδική κατηγορία στην οποία υπήρξε θετικό ισοζύγιο δαπάνης).
- Οι περικοπές που αναφέρθηκαν αντανακλώνται και στην εμπειρική αίσθηση των νοικοκυριών για την ακρίβεια. Πιο συγκεκριμένα, 6 στα 10 νοικοκυριά θεωρούν **ότι κατά το τελευταίο έτος οι τιμές των αγαθών που αγοράζουν αυξήθηκαν**, και τούτο παρά τη μικρή αποκλιμάκωση των τιμών. Αυτό σημαίνει ότι η μεγάλη μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος έχει εξουδετερώσει τις αμελητέες μειώσεις των τιμών. Περισσότερα από τα μισά νοικοκυριά εμφανίζονται πολύ ευαίσθητα σε μεταβολές των τιμών καθώς θεωρούν **ότι μικρές αυξήσεις τιμών στα βασικά είδη διατροφής και λογαριασμούς ΔΕΚΟ θα δημιουργούσαν σοβαρά προβλήματα στον οικογενειακό προγραμματισμό**. Το γεγονός αυτό καθιστά απαγορευτική κάθε σκέψη για εισαγωγή ενός ενιαίου συντελεστή ΦΠΑ για όλα τα αγαθά.

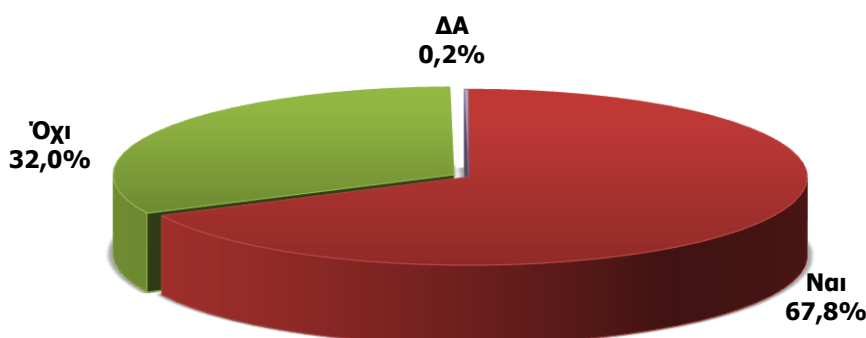
Πίνακας 5- Καταναλωτική συμπεριφορά (εξέλιξη δαπάνης νοικοκυριών 2014, σύγκριση με 2013)

- Από την έρευνα προκύπτει σημαντική υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των νοικοκυριών. Το 67,8% του πληθυσμού δηλώνει ότι έχει αναγκαστεί να αγοράζει προϊόντα χαμηλότερης ποιότητας λόγω της οικονομικής κρίσης. Οξυμένο είναι το πρόβλημα στις πολυμελείς οικογένειες (άνω των 5 ατόμων το ποσοστό ανέρχεται στο 81%) και στις χαμηλές εισοδηματικά κατηγορίες (77,8%).
- Η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος έχει αναγκάσει πάνω από τα ¾ των νοικοκυριών να περιμένουν τις περιόδους των εκπτώσεων προκειμένου να προμηθευτούν ακόμη και βασικά είδη. 1 στα 10 νοικοκυριά χρησιμοποιεί συστηματικά τα κοινωνικά παντοπωλεία, ενδεικτικό της σοβαρής κοινωνικής κρίσης. Αυξητικές τάσεις παρουσιάζει η προμήθεια αγαθών μέσα από το διαδίκτυο (προσφορές), καθώς και μέσα από τα εναλλακτικά δίκτυα.

Πίνακας 6- Ποιότητα αγαθών μέσα στην κρίση

Έχετε αναγκαστεί να αγοράζετε προϊόντα χαμηλότερης ποιότητας λόγω της οικονομικής κρίσης;

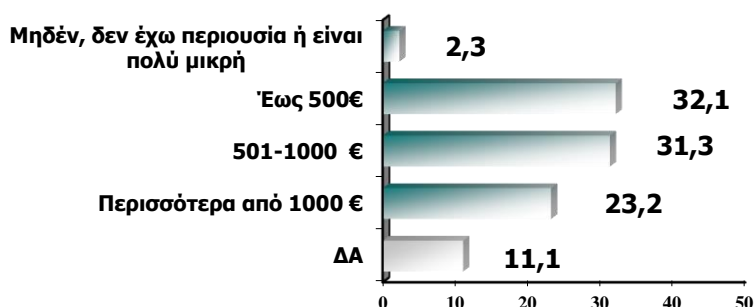

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1) Στέγαση-φορολόγηση ακίνητης περιουσίας

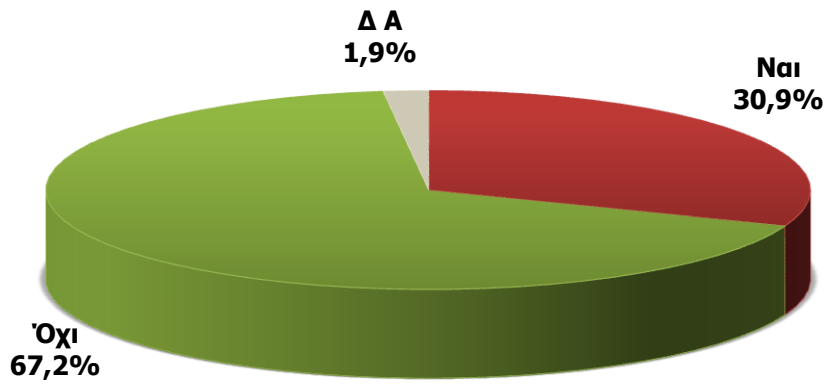
- Από την έρευνα επιβεβαιώνεται το υψηλό ποσοστό κατοχής ακίνητης περιουσίας από τα ελληνικά νοικοκυριά. Το 90,4% του πληθυσμού διαμένει σε ιδιόκτητη κατοικία.
- Το 25,2% των νοικοκυριών που διαμένει σε ιδιόκτητο σπίτι έχει στεγαστικό δάνειο. Αυτό σημαίνει ότι περίπου 900,000 νοικοκυριά έχουν δανειακά βάρη στο ακίνητο που διαμένουν. Από τα 900,000 νοικοκυριά που έχουν στεγαστικό δάνειο, περίπου 150,000 νοικοκυριά (17,0%) έχουν καθυστερημένες οφειλές σε μόνιμη βάση και άλλα 150.000 νοικοκυριά (16,2%) αποπληρώνουν αλλά με συχνές καθυστερήσεις.
- Μέσα στο 2014, ξεπέρασε το 54% το ποσοστό των νοικοκυριών κλήθηκε να πληρώσει φόρο ακινήτων πάνω από 500 ευρώ για φόρο ακινήτων (Πίνακας 7). Το αντίστοιχο ποσοστό το 2013 ήταν 46,8%. Τούτο σημαίνει ότι ο ΕΝΦΙΑ επιβάρυνε πολύ περισσότερο τα νοικοκυριά. Αν συνυπολογίσουμε την υπερφορολόγηση των εισοδημάτων και τη μεγάλη μείωση των εισοδημάτων συνάγεται ότι το 60% των νοικοκυριών επιβαρύνθηκε με φόρο κατοχής ακινήτου αξίας τουλάχιστον ενός μισθού, ο οποίος προφανώς αποσπάστηκε από την κατανάλωση και την πραγματική οικονομία.

Πίνακας 7 - Φόροι που καταβλήθηκαν το 2014 για ακίνητη περιουσία

- 3 στα 10 νοικοκυριά εκφράζουν φόβο ότι θα χάσουν το σπίτι τους εξ αιτίας τόσο των συσσωρευμένων υποχρεώσεων όσο και των επιπρόσθετων επιβαρύνσεων (δανειακών, φορολογικών και άλλων)-πίνακας 8.

Πίνακας 8 - Δείκτης ανησυχίας απώλειας ακινήτου

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ.
Γιώργος Καβαθάς